

Väike-Maarja vallas Aburi külas asuvate Raja ja Liivaku katastriüksuste maa-ala detailplaneeringu avalik arutelu

Aeg: 20.12.2012, algus kell 16.00 lõpp kell 18.15

Koht: Lõuna tn 10, Väike-Maarja

Osavõtjad: Lääne-Viru Maavalitsuse planeeringute talitusest Mati Jõgi ja Jaan Kangur, Virumaa Teataja ajakirjanik Eva Klaas, Vello Ainsar – Tamsalu valla Kullenga küla elanike, ettevõtjate ja kinnistute omanike ning Vinni valla Veadla küla kinnistute omanike esindaja, Hille Ainsar – Tamsalu vald Kullenga küla Valguta talu, Tamsalu vallavolikogu liige, Eino Kasemaa – Tõrma jahiseltsi esindaja (lisatud 12 volitust), Kristjan Kask – Aburi küla Koidutalu, Andreas Part – Koplitaguse, Kalju Esinurm – Ärina küla, Alan Senkel – Green Electric OÜ, Kuido Kartau - OÜ Hendrikson&Ko, Olev Liblikmann – Väike-Maarja Vallavolikogu esimees, Väike-Maarja vallavalitsusest vallavanem Indrek Kesküla, arendusnõunik Ene Preem, ehitusnõunik Kristiine Adamson, keskkonnanõunik Leie Nõmmiste, maanõunik Diana Seepter.

- Arutelu juhatas sisse vallavanem **Indrek Kesküla**.
- **Mati Jõgi:** Väike-Maarja Vallavalitsus esitas kõnealuse detailplaneeringu 28.11.2012 järelevalvesse. Järelevalve menetluse käigus leidsime ühe menetlusvea, mis puudutas avaliku väljapaneku jooksul esitatud vastuväidete ja ettepanekute menetlust – peale avalikku väljapanekut toimus avalik arutelu ja kohaliku omavalitsuse kirjalikud seisukohad nende vaiete kohta saadeti peale avalikku arutelu. Planeerimisseadus näeb ette, et avalikul arutelul käsitletakse ka kõiki avaliku väljapaneku jooksul esitatud ettepanekuid ja vastuväiteid ning vastuväidete esitajad peaksid saama enne avaliku arutelu toimimist tutvuda kohaliku omavalitsuse seisukohtadega ja avalikul arutelul saab siis need veelkord läbi kaaluda. Samas vaidlustajate või ettepanekute tegijate vaided või ettepanekud oleksid teada ka laiemale avalikkusele, kes võival sellel avalikul arutelul osaleda. Seetõttu on maavalitsuse seisukoht, et avalikku arutelu tuleb korrata. Planeering esitati järelevalvesse nelja planeeringuvaidega ning maavalitsus peab tegelema nende lahendamise ja see näeb ette osapoolte ärakuulamist. Otsustasime aja ja ressursi kokkuhoiu eesmärgil avaliku arutelu ja osapoolte ärakuulamise ühitada. Seetõttu maavalitsuse osa tänasel nõupidamisel on suurem, kui ta peaks tavalisel detailplaneeringu avalikul arutelul olema. Kõigil on õigus oma arvamus välja öelda, kuid see peab olema seotud antud detailplaneeringuga. Täna kuulame üksteist ära, saame esitada küsimusi ning siis me saame kaaluda, kas on teatud kompromissivõimalusi, kuid täna me ei saa anda hinnangut kellegi arvamusel.
- **Vello Ainsar:** Planeerimisseaduse §20 lg 2 ütleb nii: planeeringu avaliku väljapaneku ajal posti teel või elektronpostiga saadetud ettepanekuid ja vastuväiteid esitanud isikutele teatab planeeringu koostamist korraldav kohalik omavalitsus või maavanem oma põhjendatud seisukoha ettepanekute ja vastuväidete kohta ning avaliku arutelu aja ja toimumise koha 4 nädala jooksul pärast planeeringu avaliku väljapaneku lõppemist. Praegu avalikku väljapanekut ei olnud ja nüüd tuli II avalik arutelu, siin tuleb seadusevaakum, et peale avalikku arutelu kui kaua tehakse ja teatatakse, kas 2 nädalaga, 4 nädalaga või üldse ei teatata?
- **Diana Seepter:** Avalik väljapanek sellel detailplaneeringul toimus 09.11.2012 – 23.11.2012 ja sellele järgnes avalik arutelu (*märkus 26.11.2012 D.S.*). Nüüd on II avalik arutelu.
- **Kuido Kartau:** Nelja nädala jooksul alates 23-ndast novembrist on teile kirjalikult vastatud. Vastata võis kuni 23-nda detsembrini.
- **Hille Ainsar:** Enne tänast avalikku arutelu ei olnud avalikku väljapanekut. Kas see tähendab, et mingit täiendavat infot planeeringu suhtes ei ole? Kas kõik on sama, mis me teadsime ka eelmise avaliku arutelu ajal? Välja arvatud see, et oleme kätte saanud need kirjalikud vastused.
- **Indrek Kesküla:** Milline on siin vastuolu seadusega? Nelja nädala jooksul korraldatakse avalik arutelu.
- **Hille Ainsar:** Kas on vahepeal laekunud planeeringu kohta täiendavat informatsiooni?

- **Indrek Kesküla:** Ei ole.
- **Mati Jõgi:** Meie tõlgendus on sama – avalik väljapanek on toimunud. Korduv avalik arutelu korraldati seepärast, et ei järgitud planeerimisseaduse seda punkti, kus öeldakse seda, et omavalitsuse kirjalikud vastused vastuväidetele peaksid olema vaiete esitajatel käes enne avalikku arutelu. Me ei näe põhjust uut avalikku väljapanekut selle avaliku arutelu jaoks korraldada.
- **Indrek Kesküla:** Eelmine avalik arutelu oli väga põhjalik. Täna võiksime keskenduda küsimustele-vastustele. Vaiete esitajatele on kirjalikult vastatud. Kui on vaja täiendavat informatsiooni, siis palun küsige.
- **Hille Ainsar:** Oleme nõus sellise korraldusega. Uut infot ei ole, me saime eelmisel korral kõik ära küsida. Aitäh, meil ei ole rohkem küsimusi.
- **Alan Senkel:** Minul on pisut uut infot. Varasemalt on juttu olnud meretuuleparkidest. 13.12.2012 on eesti keeles ilmunud artikkel, kus on kirjas, et Taani meretuulepargis, mis on toimiv tuulepark. Teadlased vaatlesid, mis seal toimub. Eriti vaadeldi tundlikke linnuliike, hahad, kaladest vaadeldi turska.
- **Indrek Kesküla:** Keskendume täna Aburi külla planeeritavale tuulikule. Kas täna on Lääne-Viru Maavalitsusel küsimusi?
- **Mati Jõgi:** Kas siinviibivatel inimestel on omapoolset informatsiooni või küsimusi vaiete kohta või on see informatsioon siinviibijatel olemas?
- **Eino Kasemaa:** Kas see on ainus tuulik, mis tahetakse püstitada sinna?
- **Alan Senkel:** Jah.
- **Kuido Kartau:** Praegune planeering käsitleb ühte tuulikut.
- **Mati Jõgi:** Kas vaiete esitajatel on muutusi oma seisukohtades? Kas Sergei Gusev ja Monika Kikkas on siin?
- **Vello Ainsar:** Nad ei saanud tulla, mina esindan neid volituse alusel, kuid nad on valmis telefonile vastama ajavahemikul umbes kella neljast kuueni.
- **Mati Jõgi:** Kas teile teadaolevalt ei ole Sergei Gusev ja Monika Kikkas oma seisukohti muutnud?
- **Hille Ainsar:** Kui planeeringulahenduses midagi muutunud ei ole, sellega seoses uut infot ei ole, siis meie oma seisukohti ka muutnud ei ole.
- **Mati Jõgi:** Hr Kasemaa, teie esindate Tõrma jahiseltsi. Kas teie olete samade seisukohtade juures, mida te olete kirjalikult esitanud.
- **Eino Kasemaa:** Jah, me jääme selle juurde.
- **Mati Jõgi:** Mis on käesoleva planeeringuala valiku põhjendus, miks just see ala? Kas on kaalutud teisi asukohti tuuliku püstitamiseks?
- **Alan Senkel:** Meile oli asukohavalik selge juba 2007 aastal. Sellega tegeleti juba 2006 aastal. See on üks väheseid kohti, kus sai sõlmida väiksemaid liitumiselepinguid. Asukoha määras liitumine Kullenga alajaamas. Täpsem asukoht sai välja selgitatud Tartu Ülikooli geograafia osakonna abiga. Parim asukoht esialgu oli Kullenga küla, Tamsalu vald. Seal ilmnes vastuseis. Oponentid soovitasid nihutada tuulikut edasi, mida me ka tegime. Praegune asukoht ongi vastutulek oponentide soovitudele. Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli geograafide soovitus põhjendus oli, et tegemist on hajaasustusega, kus asuvad kõrgepingeliinid, suure maantee ääres, ei asu Natura alal ega väärtmaastikul.
- **Indrek Kesküla:** Väike-Maarja vallavalitsus lähtus arendaja soovist ning analüüsis asukohta ja leidis, et see on mõistlik asukoht, et on liigutud Väike-Maarja poole, mida Tamsalu vallas menetletud detailplaneeringu arutelul ka sooviti. Samuti olid nõus ka lähimate majapidamiste elanikud.
- **Mati Jõgi:** Kui Kullenga rahvas eelmisel korral nihutamiseks ettepaneku tegi, kas tehti ettepanek liikuda lihtsalt Kullengast kaugemale või oli juttu ka vahemaadest?
- **Alan Senkel:** See on kirjas Tamsalu vallas toimunud kohtumiste protokollides. Kui ma ei eksi, siis oli see ca 450m, mida nemad soovisid. Praegu on see nihutatud ca 900m. Hr Ainsar soovis, et tema majast oleks see vähemalt 2 km.

- **Hille Ainsar:** Me ei palunud 2 km oma elamust vaid 2km kõigist Kullenga elamutest. Praegu see nõue ei ole täidetud. Lähimast elamust on see 1,4 km kaugusel.
- **Alan Senkel:** Need, kes sel ajal elasid majas, kus elab nüüd Sergei Gusev, olid nõus ja nende nõusolekud olid Tamsalu vallale esitatud.
- **Hille Ainsar:** Praeguste omanikega teil kokkulepet ei ole.
- **Kuido Kartau:** Ma osalesin ka Kullenga koosolekul. Millised siis need tegelikud ohud võiksid olla ja kui kaugele need võiksid ulatuda? Kui seda 2km nõuet esitada, siis võiks seda põhjendada. Konsultandina vaatan, mis on seadustes fikseeritud ja üks, mis on, on müranorm. Antud tuuliku puhul on 40dB tagatud ca 500m kaugusel tuulikust. 500m-l ja 2km-l on väga suur vahe, mulle tundub, et pakutakse välja mingid kokkulepped, mis ei baseeru väga tugevale argumentatsioonile. Megavatid ja kilomeetrid ei ole omavahel korrelatsioonis.
- **Mati Jõgi:** Pöördun Kullenga küla esindajate poole: Teie seisukoht täna on, et tuulik ei tohiks asuda lähemal kui 2 km Kullenga küla lähimale majale?
- **Hille Ainsar:** Jah.
- **Mati Jõgi:** Kas on võimalik teatud kompromisse? Et see on 1,8 või 1,6? Ma küsin arendajalt, kas see on võimalik, et see oleks 2km?
- **Alan Senkel:** Meievaheline arutelu oponentidega on kestnud aastaid. Me ei näe kompromissi. Oleme seda proovinud, kuid kompromissini me ei jõudnud. Eelmisel avalikul arutelul ütles oponent selgelt välja, et see ei sobi üldse Pandivere kõrgustikule. Siin mingeid põhjendusi ei ole, lihtsalt ei meeldi ja Pandivere kõrgustik ei sobi ja kõik.
- **Vello Ainsar:** Välja on jäänud tuule suuna sisse võtmine, see on väga oluline. Tuulteroosi ei ole välja joonistatud. Kõik hääled vibratsioonid liiguvad allatuule. Siin on lage väli, ühtegi kaitset ees ei ole, lisaks maapinna langus. Meil on ette valmistatud kompromisslahendus ka, siis kui kompromissiks läheb, seni seda meile ei ole pakutud. Meile on lubatud nende kahe inimese poolt, kelle kodud jäävad sinna tsooni ja teised on nõus tegema veel lisaks, kui on läbi räägitud, kompromisse. Kikkas on telefoni juures, kui jõuame sinnamaani, kui temaga tasub rääkima hakata, siis saame tema nõusolekut küsida. 100m-ga ta oli raskelt nõus, aga arvas nii, et kui see on lõplik ja kui meid siin väga ei norita ja just nüüd enne jõulupühi mõistlikeks inimesteks püüame saada.
- **Mati Jõgi:** Te räägite kompromissist, palun täpsustage, kas see tähendab tuulegeneraatori asukoha muutmist, aga vähem kui 2km nende majade osas?
- **Hille Ainsar:** Kui vastaspool on nõus kompromissile minema, siis ma täpsustan, mis see 100m tähendas – see tähendas 1900m Kikkase puhul.
- **Mati Jõgi:** See tähendaks ikkagi praeguse asukoha muutmist?
- **Hille Ainsar:** Jah, kindlasti.
- **Kuido Kartau:** See arusaamine on väär, et me ei ole võtnud arvesse tuule suunda. Müra modelleerimine on tehtud spetsiaalse tarkvaraga, kus öeldakse arvutile, et tuul puhub kõikides suundades korraga. Ehk kõik need punktid selle kaardi peal on igal momendil allatuult. Ja teine, mis arvutile ette antakse on tuule kiirus 8 m/s, mis on 10 m kõrgusel maapinnast, mis on kõige suuremat müra tekitav tuul. Tuuliku kõrgusel on tuule kiirus pigem 12-14 m/s, mis ongi nominaalne tase, kus tuulik töötab täisvõimsusega. Seega tuule puhumisega on arvestatud maksimaalselt ja ka teiste negatiivsete asjaoludega.
- **Alan Senkel:** Antud detailplaneeringu raames me saame tuulikut nihutada kuni 50m. Arvestades Tallinna ja Tartu ülikoolide teadlaste poolt tehtud müra modelleerimist, siis 50m ja 100m mitte midagi ei muuda.
- **Hille Ainsar:** Ma täpsustan kompromissettepanekut, see ei olnud 100m, see oli 500m, ehk et kahest kilomeetrist jääb 100m puudu.
- **Indrek Kesküla:** Seega kompromissettepanek ei ole mitte 2km elukohast vaid 100m alla kahe kilomeetri, ehk et hr Vello Ainsari eelmine ettepanek nihutada 100m ei ole tõene, Hille Ainsar ütles, et 100m alla 2km.
- **Hille Ainsar:** Ma täpsustan veelkord, jutt ei olnud nihutamisest 100m vaid kompromiss oli 100m, see ei tähenda nihutamist 100m vaid kompromiss oli 2km-st 100m tagasi.

- **Indrek Kesküla:** Kas kompromissettepanekul on ka objektiivne alus? Mis muutub, kui tuulik nihkub? Millised on praegu nendele inimestele, keda te esindate, mõjud sellest tuulikust ja mis mõjud on siis, kui tehakse kompromiss ja ta nihutatakse siis 1,9 km kaugusele elumajadest.
- **Mati Jõgi:** Planeering ongi kokkulepe ja eriti selles osas, mida tihtipeale ei ole reguleeritud mingi normi, kriteeriumiga või mõõdikuga. Mõnikord ongi kompromiss see, mis selle planeeringu realiseeribki. Ei peagi põhjendust olema, kui pooled lepivad kokku.
- **Alan Senkel:** Suulisi kompromissettepanekuid on olnud ka varem, kuid nendest hiljem taganeti. Meil, kui arendajal, on kadunud igasugune usaldus kompromissettepaneku tegija vastu. Selle konkreetse kompromissettepaneku taga näen ma tuulikust loobuma surumise katset, sets kui seda nihutada 500m edasi, siis ta on keset Aburi küla. Praegune asukoht on väga detailselt, väga pineva tööga, mitme persooni poolt välja töötatud, et ta oleks piisavalt kaugel kõigist, samuti piisavalt kaugel maanteest, metsast. See asukoht ei ole suvaliselt paika pandud. Te teate väga hästi, et 500m edasi ei ole teda kuhugi nihutada, sellepärast see ettepanek ongi niisugune tehtud. See on füüsiliselt võimatu.
- **Mati Jõgi:** Te küsitate Tartu Ülikooli geograafia osakonna seisukohta, kas see on kuidagi ka vormistatud?
- **Kuido Kartau:** Arendaja on teinud Ain Kulliga koostööd. Hendrikson & Ko on teinud ka Ain Kulliga koostööd ja mitte ainult selle projekti raames. Hendrikson & Ko kasutab litsentsi alusel WindPro programmi. Ain Kulliga me omavahel kalibreerime enda programmi kasutamise lähenemisi, et mudelprogrammide kasutamine oleks selline, et see ei oleks kuidagi väänatud vales suunas. Praegu on Eestis välja töötatud väga konservatiivne lähenemine müra modelleerimisel tuulikute osas.
- **Alan Senkel:** Hendrikson & Ko kasutab ühte tarkvara tuule modelleerimisel ja Tartu Ülikooli geograafia osakond kasutab teist. Erinevate programmide tulemusi võrreldakse omavahel ja tehakse korrelatsioon.
- **Indrek Kesküla:** Kas selle kompromissettepaneku taga on kõik, keda te esindate?
- **Vello Ainsar:** Jah. Kõigiga on läbi räägitud ja need kaks inimest on võtmeisikud, kuna me jätsime sealt välja need metsatükid, need istandused, mille puhul me varem ka 2km tuulikust nõudsim. Seal oleme valmis kilomeetri peale taganema. Meie oleksime nõus sealt selle kilomeetri ka ära andma. Siis langeks see istanduste asi ära ja jääksid ainult põllutükid ja ka need tükid, millele kavatsetakse ehitama hakata. Need jätaksime ka välja, kui vastu tullakse mingilgi määral. Nendes piirides me saame täna rääkida. Kui nõudmised lähevad kaugemale, siis peame inimestega uuesti läbi rääkima. See kokkulepe sai toimuma tänu sellele, et mind kutsuti planeerimisosakonda ja noomiti, et miks ma ei olnud tähele pannud neid kahte Senkeli pakkumist, 200 m ja 400 m, saime oma veast aru, siin läksime natuke liiga vaidlema ja rääkisime inimestega läbi. Oleksime teadnud vastaspoole pakkumist, siis oleksime saanud paremini läbi rääkida. Aga nüüd kui tuleb mingi muu pakkumine, siis me peame läbi rääkima ja paluma lisaaga. Niisugused on meie võimalused, ma olen ise ka kinni.
- **Indrek Kesküla:** Palun täpsustage seda kompromissettepanekut. Kas kompromiss on siis 1,9 km elumajadest?
- **Hille Ainsar:** Lähimast elamust.
- **Vello Ainsar:** Selles ohtlikus tsoonis jätaksime järele ainult need kaks elamut ja need on põhiseadusest: elamud on inimeste kodud ja kodu kaitsmine on jne.
- **Indrek Kesküla:** Kellele need kodud kuuluvad?
- **Vello Ainsar:** Need kodud kuuluvad omanikele: Kikkas ja Gusev. Üks on ilma omanikuta, selle kohta praegu ei tea, see on müügis. Selle kohta meil ei ole informatsiooni.
- **Alan Senkel:** Selle omaniku käest meil on nõusolek olemas.
- **Vello Ainsar:** No selge, see on ka väljas mängust. Nii, et kaks kodu, üks kuulub Kikkasele ja teine Gusevile. Need jääksid nüüd kaalukeeleks. Kui need saame 2 km, siis on nendega kokkulepe, see 1,9 ei ole lõplik, Kikkas ütles, et seda 100 m-t ta peab veel mõtlema.

- **Indrek Kesküla:** Sellega liikusime ühe sammu edasi, oli kokkulepe, et hr Sergei Gusevi ja pr Monika Kikkase elumajast 1,9 km. Siis te tõite oma jutus vahepeal veel välja, et teid noomiti?
- **Hille Ainsar:** Täpsustan, mitte Gusevi elamust vaid lähimast elamust. Lähim elamu on Kikkase elamu.
- **Vello Ainsar:** Gusev on 2 km peal.
- **Indrek Kesküla:** Nii, et kompromiss on ainult pr Kikkasega?
- **Vello Ainsar:** Jah.
- **Hille Ainsar:** Ja enne oli meil nõue, et istandustest 2 km, istandustest võtsime nüüd tagasi, istandustest palume nüüd 1km.
- **Alan Senkel:** Kui kaugel teie mõõtmiste järgi praegu Kikkase elamu tuulikust on?
- **Indrek Kesküla:** Ma sain aru, et hr Sergei Gusevist ollakse juba piisavalt kaugel, kompromissi veel täiendati: istandustest 1 km ja kahest elumajast 1,9 km.
- **Hille Ainsar:** Lähimast, mitte kahest. Lähim on Kikkas.
- **Vello Ainsar:** Aga see ei ole veel ka lõplik.
- *Vaadatakse kaardilt.*
- **Indrek Kesküla:** Praegu on 1,35 km ja ettepanek oli tõsta see 1,9 km-ni. Hr Ainsar ütles, et kuskil planeerimisosakonna teda noomiti. Väike-Maarja valla planeerimisosakonnas teda noomitud ei ole.
- **Mati Jõgi:** Lääne-Viru maavalitsuse arengu- ja planeerimisosakonnas ka teid noomitud ei ole. Ma arvan, et te peate kinnitama, et see oli teil lihtsalt ilukirjanduslik liialdus.
- **Indrek Kesküla:** Kas kompromissettepanek on arendajale arusaadav?
- **Alan Senkel:** Jah.
- **Indrek Kesküla:** Kas arendaja arvestab selle kompromissettepanekuga?
- **Alan Senkel:** Praegune asukoht on parim lahendus, mitte arendaja, aga ekspertide arvates, selles piirkonnas. Antud majapidamine jääb päris arvestatava metsatuka taha.
- **Indrek Kesküla:** Kompromiss tehti, aga arendaja ei saanud seda vastu võtta.
- **Eva Klaas:** Kui seda nihutada, kui palju see siis teistele elamutele lähemale tuleb?
- **Alan Senkel:** Seda ei ole füüsiliselt võimalik niimoodi nihutada, et ta Aburi külas mõnda taluhoovi ei satu.
- **Eva Klaas:** Kui kaugemale kompromissettepaneku tulemusena jääksid Aburi küla elamud?
- **Alan Senkel:** Aburi külas on praegu kolm elamut 1,2 km raadiuses.
- **Indrek Kesküla:** Kui nüüd nihkuda 500 m kaugemale, ehk siis 1,35 km-st 500m Aburi küla suunas, siis Aburi küla keskus jääks 1 km kaugusele.
- **Mati Jõgi:** See tähendaks ju täna planeeringulahenduse muutmist ehk sisuliselt uue planeeringuprotsessi algatamist. Seal käiks see protsess uuesti läbi kõik need inimesed, kes siis selle alaga piirnevad, nad saavad siis esitada jälle oma vastuväiteid, arvamused jne.
- **Hille Ainsar:** Me ei soovi mitte kellelegi tuulikut lähemale kui 2 km elumajast.
- **Indrek Kesküla:** Vastuväidete esitaja tegi kompromissettepaneku, arendaja ei pidanud võimalikuks seda vastu võtta.
- **Kuido Kartau:** Kui me tõmbame kõikide majade ümber 1,9 km-sed sõõrid, siis ei Väike-Maarja vallas, ega ka Tamsalu vallas ei ole ühtegi ruutmeetrit maad, kuhu selle kriteeriumi põhjal saaks tuulikut püstitada. Tehniliselt on võimatu sellist kompromissi arendaja poolt vastu võtta.
- **Eino Kasemaa:** Meie arvamus jahimeeste poolt on, et see tuulik ei sobi üldse Pandivere kõrgustikule.
- **Alan Senkel:** Eelmine kord te tõite argumendiks, et segab loomasid, nüüd te ütlete, et segab ka inimesi.
- **Eino Kasemaa:** Segab ka loomasid, see on ülekäigukoht. Ma olen neid loomi ja linde seal jälginud 50 aastat.
- **Alan Senkel:** Eelmisel korral me tõime välja juba need lageraiealad, sealsamas kõrval, kus te ütlete, et karu talvitub, kus on tehtud 10-te hektarite ulatuses lageraieid ja mille kohta te ei osanud midagi vastata. Eelmine kord oli kohal kolm Aburi küla elanikku, kes ei ole viimase

- 10 aasta jooksul seal mitte ühtegi looma edasi-tagasi käimas näinud. Ma rääkisin Rakvere jahimeestega, kes kasutavad neidsamu alasid. Millega te põhjendate oma väidet, et seal karu talvitub, kui kohalikud elanikud ütlevad, et nad ei ole näinud seal karu 13 aasta jooksul?
- **Indrek Kesküla:** Praegu tuli siis jahiseltsi arvamus, et Pandivere kõrgustikule tuulik ei sobi.
  - **Mati Jõgi:** Vaadates neid avaliku arutelu materjale, kus üks pool on esitanud väite, et tuulik segab teatud loomade või lindude rändeteid, teine pool ütleb, et tõenäoliselt mitte, küsin miks te ei küsinud keskkonnaameti seisukohta?
  - **Indrek Kesküla:** Keskkonnaamet on detailplaneeringu heaks kiitnud.
  - **Alan Senkel:** Keskkonnaministeerium ja keskkonnaamet suhtlesid omavahel selle nõusoleku koostamisel.
  - **Indrek Kesküla:** Olen ka ise seal auto kinni pidanud, just pärast värsket tuisku, ei ole näinud ühtegi metssea jälge.
  - **Alan Senkel:** Võib küsida kohalikult elanikult, kes on elanud seal mitu aastat.
  - **Kristjan Kask:** Mõned üksikud loomad uitavad ringi. Ühtegi metssiga ei ole näinud.
  - **Mati Jõgi:** Kas kuskil on olemas keskkonnaameti kooskõlastus, millegipärast jäi see meil märkamata.
  - **Jaan Kangur:** Kooskõlastuste kokkuvõttes seda kirjas ei ole.
  - **Mati Jõgi:** Kui on olnud vastakaid arvamusi, siis kas omavalitsuses ei ole tekkinud soov seda täpsustada, siis ka nõ vastava ametkonna kaudu. Praegu me saame vastuse, et te olete seda teinud, aga me ei näe meile saadetud järelevalve materjalides seda.
  - **Alan Senkel:** Juba Tamsalu vallas pöördusime analoogset detailplaneeringut koostades keskkonnaministeeriumi poole. Selle kohta on ka kirjalik kooskõlastus olemas.
  - **Kuido Kartau:** Me teeme praegu neljas Lääne-Eesti maakonnas maakonnaplaneeringu teemaplaneeringut tuuleenergeetika arendamiseks ja seal otsitakse samamoodi asukohti tuuleparkidele. Töö käib niimoodi, et ümber elamute tõmmatakse sõõrid, ümber kotkapesade tõmmatakse sõõrid ja alati arutatakse kui suured need sõõrid peaksid olema. Kolmes maakonnas on see planeering kehtestamisel, keskkonna hindamise aruanded on heaks kiidetud, Hiiumaal veel niikaugel ei olda. Selles töös on need tsoonid kokkulepitud ja aktsepteeritud kõikide ametnike poolt, muuhulgas keskkonnaameti kaks regiooni. Üldjuhul on seal ümber elamute 1 kilomeeter, on teatud erisusi valdade lõikes. Suur osa Eesti keskkonnaametitest on aktsepteerinud seda lähenemist. 1kilomeeter tuulepargi puhul on piisav.
  - **Diana Seepter:** Siin on Keskkonnaministeeriumi kooskõlastus. Me pöördusime keskkonnaministeeriumi poole, aga nende nimel vastab ju maa-amet.
  - **Mati Jõgi:** Ma saan aru, et keskkonnaameti poole loomastiku ja linnustiku häirimise küsimustes ei ole pöördutud.
  - **Indrek Kesküla:** See küsimus tõstatas ka vallavolikogu majanduskomisjoni koosolekul. Kuna see üks tuulik ei jää massilise lindude rända alale, siis oli vastus, et ühe tuuliku püstitamise ei mõjuta lindude rännet. Me tegelesime teemaga ja see vastus oli meile ammendav.
  - **Alan Senkel:** Meie ju küsisime keskkonnaministeeriumilt nõusolekut. Keskkonnaministeerium ei saatnud enne oma kirjalikku vastust välja, kui neil oli omavahel räägitud keskkonnaametiga.
  - **Kuido Kartau:** Lõpuks vastab maa-amet maavarade valdajana ja kõik muud teemad – nende kohta ei öelda midagi, aga ei öelda ka midagi nende vastu.
  - **Mati Jõgi:** Ma saan aru, et kohalikul omavalitsusel on see planeeringu koostamise käigus saadud informatsioon antud teemal olnud piisav ja nad ei ole näinud täiendavat ekspertiisi või uuringu tellimise vajadust. Planeeringu seletuskirja peatüki 3.16 kohta, eelviimane lõik ütleb seda, et enne tuulikule kasutusloa väljastamist tuleb läbi viia müra mõõtmised. Juhul kui müra mõõtmised näitaksid mingis punktis, mingi elamu juures suuremat müra kui normid ette näevad, kas te ei ole kaalunud lisada planeeringu seletuskirja või lisada leevendavad meetmed, et kui selline reaalsus tekib, siis millised oleksid mehhanismid, et leevendavaid meetmeid saaks rakendada, see on küsimus omavalitsusele.

- **Indrek Kesküla:** Kui viiakse läbi müra mõõtmised ja kuskil elamu juures ei vasta see normidele, siis kasutusluba ei väljastata.
- **Mati Jõgi:** Üks võimalus on see reguleerida ära planeeringu seletuskirjas, et kui juhtub nii, siis nähakse ette sellised tegevused. Kas pannakse siis mingid müratõkkes, pannakse hekk, pannakse paksemad aknad.
- **Alan Senkel:** Me oleme sellest rääkinud.
- **Indrek Kesküla:** Praegu on tegemist modelleerimisega.
- **Mati Jõgi:** Kõige lähem maja on 880m kaugusel, täna näitab, et seal on alla 40 dB, kui aga reaalselt tuleb välja, et seal on 41 dB?
- **Indrek Kesküla:** Projektsioon näitab, et tegelikult tuulikust 500 m kaugusel on 40 dB, 880 m kaugusel võib veelgi vaiksem olla. Kui ta näitab, et on 41 dB, järelikult ei saa kasutusluba välja anda, kuna ta reostab ja halvendab nende kinnistute olukorda. Kas siia tuleb lisada, et siis tuleb leida leevendavaid meetmeid. Omavalitsus ei saa öelda, et olge selle 41-ga nõus ja me anname ikka kasutusloa välja.
- **Alan Senkel:** Me oleme omalt poolt välja pakkunud selle, et kui enne kasutusloa saamist mõõtmised toimuvad ja kuskil punktis see müra suurem on, siis saab tuulikut tuulest ära keerata. Kui tuulik ennast pisut tuulest ära keerab, siis müra langeb.
- **Kuido Kartau:** Praegu oleme modelleerinud väga konservatiivselt ja pannud tuulikule sellise mürataseme, mis tootja on sertifitseeritud firmade kaudu sinna programmi sisestanud. See on igatpidi kontrollitud. Kui mingil põhjusel ta siiski teeb suuremat müra, mida on juhtunud WinWinD-iga, nad teevad teist müra kui on kokku lepitud. See on läbiproovitud mudel, seal ei tohiks seda olla, ehk seda riski ei ole. Kui see müra on suurem, siis ükski planeering ei tohi lubada seaduse rikkumist, ehk siis kui müra on üle normi, siis ei tohi kasutusluba anda. Isegi 41 dB tegelikult ei ole piir. Tegelikult räägitakse, et 40 dB öösel on hea tase, 45 dB öösel on rahuldav tase ja kui omanik on nõus, siis võib olla ka öösel 44,9 dB. Saab ka niimoodi teha, et tuulikut keeratakse tuulest välja öösel ja päeval ei keerata. Situatsioone, kus ta peaks üle normi minema on ülivähe. Lisaks on meil vahemaa 400 m suurem kui kõige konservatiivsemad mudelid ette näevad. Ma ei näe mingit tõenäosust, et siin võiks lähimate majade juures normi ületada, isegi kumuleeruvalt. Ka maantee ja tuulik koos ei saa seda üle normi viia. Müra kumuleerumise puhul on nii, et kui üks müraallikas on teisest 3-4 dB tugevam, siis väiksem müraallikas enam ei mõju, sest nad ei liitu niimoodi, et $40+40=80$ vaid, et $40+43=43,1$. Kui konkreetsetes punktis on 40dB, siis see tuleb valdavalt ühest allikast ja teisest allikast liitumisel tuleb väga vähe juurde. Kui tõesti on üle normi, siis on tehnilised võimalused seda vähendada tarkvara kaudu. Kui tuul puhub põhjast ja lähim maja on lõuna suunas, siis selle tuule tingimuste puhul tuuliku võimsust vähendatakse, tuulikule öeldakse, et ära tööta praegu. Kui tuul pöörab, siis ta võib jälle tööle hakata.
- **Alan Senkel:** Tuuliku tootlikkust saab piirata 10%, 5%, ta on tehnoloogia tipptase. Kui tõesti tuulik ületab norme, siis peab tal mehhaaniliselt midagi viga olema, siis tuleb temaga midagi ette võtta. Normaalselt töötav tuulik, see konkreetne mudel, ei saa põhjustada normide ületamist.
- **Mati Jõgi:** Otsuseid selles suhtes teeb kohalik omavalitsus. Kui on seisukoht, et see seletuskiri on piisav, siis meie ei hakka seda rohkem kommenteerima. Kas kohalik omavalitsus on mõelnud sellele, et seada tuuliku suhtes üldisemaid kriteeriume, et võiks kasutada ainult uusi, mitte kasutatud tuulikuid, kasutada ilma käigukastita tuulikuid. Kas seda on arutatud, millised on teie põhjendused?
- **Indrek Kesküla:** Oleme lähtunud sellest, et peavad olema nõuetele vastavad. Eelmine kord oli küsimus, kas torn ja tuulik on uus.
- **Alan Senkel:** Eelmisel korral ma jäin vastuse võlgu. Eelmine kord oli meil veel juttu, et mis tuulikumark tuleb. Me ei saa tarnijaga lepingut enne ehitusluba sõlmida. Meil ei ole ühegi tuuliku tarnijaga lepinguid sõlmitud. Meil on Vestasega nõ laotuuliku V80 suhtes olnud eelnev kokkulepe. Praegu on nad meile vastanud seda, et kui keegi ostab lao tühjaks, siis ostab, meile nad seda hoidma ei hakka ilma ettemaksuta. Me ei saa endale rahalisi kohustusi võtta enne kui ei ole ehitusluba. Torn puudutab eelkõige generaatorit ja labasid. Torni tarnija

on üks teine Taani firma, kellega me oleme rääkinud. Tornis on kaks alternatiivi. Üks on täies ulatuses metalltorn, teine on ca 22 m ulatuses betoon-hübriiditorn, kus on ülemine osa metallist ja alumine osa on spetsiaalne betoon spetsiaalse sisemise armatuuri ja metallkaablitega tehtud. Enamus tuulikuid on tänapäeval käigukastiga. Käigukastid on uuendatud, käigukastide mudelid on erinevad. See on tehnoloogiline küsimus. Seaduse järgi ei saa anda eelist ühele tuulikutootjale. Ei ole tõestatud, et käigukastita või käigukastiga tuulik on parem elamute suhtes. Vanadel käigukastidel oli probleeme kunagi tõesti. Täna võrgu seadustiku järgi ei võta Elering ega Elektrilevi sellist tuulikut vastu.

- **Hille Ainsar:** Meie soov on, et kasutataks parimat võimalikku tehnoloogiat. Seda on ka soovitanud paljud eksperdid. Parimat võimalikku tehnoloogiat on ju alati võimalik osta. On võimalik leping ära teha, mitte arvates, et seda pole võimalik laost saada. Järelikult te ei plaani kasutada parimat võimalikku tehnoloogiat.
- **Alan Senkel:** Me ei saa ühtegi tehnoloogiat praegu valida, sest meil ei ole ehitusluba.
- **Indrek Kesküla:** Praegu oli ettepanek viia sisse nõue, et kasutataks parimat võimalikku tehnoloogiat.
- **Kuido Kartau:** Kui me räägime parimatest võimalikest tuulikuteist, siis ei ole ühelgi organisatsioonil maailmas olemas nimekirja parimatest võimalikest tuulikuteist. Tuulikute tootmise turg on väga suur ja parimasse võimalikku tehnikasse kuuluvad mitmed tootjad. Parim võimalik tehnoloogia katab täna üle 50% maailmas toodetavatest tuulikuteist. Müra on üks asi, millest kõige rohkem räägitakse. Seda tekitavad erinevad allikad. Täna on tehnoloogia jõudnud sellisele tasemele, et üleval gondlis tekkiv müra summutatakse nii hästi, et seal väljast seda eriti ei kosta. Põhiline müra tekib sellest, et tiivad liiguvad läbi tuule. Seda müra vähendatakse sellega, et tehakse pinnad veel siledamaks, aerodünaamika veel paremaks, aga seda täielikult ära võtta ei saa, sest tiivad peavad läbi tuule liikuma. Ülevõlv tulev müra on minimaalseks viidud ja sel ei ole vahet, kas on käigukastiga tuulik või mitte.
- **Alan Senkel:** Võrgu haldaja, enne kui ta lubab tuuliku käima panna, viib läbi võrgu testi tuulik viiakse äärmuslikesse oludesse ja see tuulik peab hakkama saama. Võrgu testid kestavad 2-3 kuud ja kui on probleeme, siis kauem, niikaua, kui kõik probleemid saavad lahenduse või kui ei saa, siis seda tuulikut ei võetagi vastu.
- **Mati Jõgi:** „Välisõhus leviva müra piiramise eesmärgil planeeringu koostamisele esitatavad nõuded“, keskkonnaministri määrus 4. märtsist 2011 nr 16, §3 lg2 ütleb: kui planeeringuga kavandatakse tuulegeneraatorit peab planeeringudokumentatsioon sisaldama ettepanekut kohaliku omavalitsuse organile kehtestada „Välisõhu kaitse seaduse“ §129 lg2 alusel rangemad normtasemed või põhjendus selle kehtestamise mittevajalikkuse kohta. Planeeringudokumentatsioonis me praegu sellist ettepanekut või põhjendust ei leidnud.
- **Kuido Kartau:** Kohalikul omavalitsusel puudub pädevus kehtestada täpsemaid norme ja seadusi kui riigikogu on vastu võtnud. Ka Väike-Maarja vallavalitsusel puudub pädevus teha uusi müra norme. Seetõttu ei ole ka selle planeeringu raames täpsemaid norme sätestatud.
- **Mati Jõgi:** Alati on võimalik eelnevalt öeldu sätestada planeerimisdokumendis.
- **Kuido Kartau:** Selle saab kirja panna kehtestamisotsusesse, et Väike-Maarja Vallavalitsus lähtub kehtivatest seadustest ja normidest.
- **Indrek Kesküla:** Kas nimetatud määrusest võib aru saada, et Väike-Maarja Vallavalitsus teeb endale ettepaneku kehtestada rangemad normid või põhjendada nende kehtestamise mittevajalikkust. Kui on põhjendus olemas, et käesoleva planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist keskkonnamõju, kas peab selle määruse punkti ka sisse kirjutama. Seni oleme me lähtunud sellest, et ei kaasne olulist keskkonnamõju. Kas siis täiendada kehtestamise otsust viitega selle määruse vastavale punktile.
- **Mati Jõgi:** Meie järelevalve otsus ei ole täna lõplikult formuleeritud, aga tuginedes praegu sellele kehtivale keskkonnaministri määrusele, meie seda ettepanekut planeeringudokumentides praegu ei näinud. Kohalikul omavalitsusel on alati õigus meie järelevalveotsuseid edasi apelleerida siseministriumile.
- **Indrek Kesküla:** Me oleme nõus, et võtame kehtestamise otsusesse sisse selle põhjenduse.

- **Mati Jõgi:** Planeering on mingil määral kokkulepe. Kohalikul omavalitsusel on õigus määrata karmimad normid. See peab olema ka põhjendatud.
- **Alan Senkel:** Me viime müra mõõtmise enne kasutusloa väljastamist läbi.
- **Vello Ainsar:** Selles samas määrukses on kirjas kõik selle kohta, mis on müra, müra liigid. Geoloog Jaak Lokk hoiatab, et Pandivere kõrgustikul on suurel aluspõhjal paelaamad. Need on väga pikalt ja suunaga sennapoole, kus vesi jookseb. Pandivere kallakult jooksevad kahes suunas Kullenga poole, Assamalla jne ja teine suund on Porkuni. Kui nüüd selle laama ühe otsa peal on tuulik, mis annab vibratsiooni edasi, siis see võib levida laama teise otsani. Ameerikas on NASA seadmetega mõõdetud, et see kaugus võib olla 15 km.
- **Mati Jõgi:** Kas teie ettepanek on neid müra mõõtmisi veel teha?
- **Vello Ainsar:** Kõiki: nii tööstuslikku, infraheli kui ka vibratsiooni.
- **Mati Jõgi:** Kas te tahate öelda seda, et planeeringu seletuskirja tuleb täpsustada kõikide nende müraliikide mõõtmise kohustusega või, et tuleb müra mõõtmised ära teha enne planeeringu kehtestamist. Seda ei ole võimalik teha.
- **Vello Ainsar:** Müra mõõtmine kattub mõistega „kumulatsioon“. Kullenga külas tuleb 5 komponenti: maanteed, elektriliinid, lennuliin, suur alajaam Kullengal, mis annab väga suurt müra. Need kumuleeruvad.
- **Mati Jõgi:** Kas teie ettepanek on, et planeeringudokumentatsioon peaks sisaldama müra hinnangut?
- **Vello Ainsar:** Jah.
- **Mati Jõgi:** See müra hinnang saab sisaldada seda kõike, mis on ka selles määrukses sees ja ei midagi rohkemat.
- **Vello Ainsar:** Jah.
- **Hille Ainsar:** Müra liigid paremini lahti kirjutada, mis müra mõõtmised läbi viiakse. Ja seda ka, et neid ei saa ju mõõta enne kui tuuliku saab tööle panna.
- **Mati Jõgi:** Üks asi on see, et planeeringudokumentatsioon peab sisaldama müra hinnangut ja teine on enne kasutusloa väljaandmist, kui tuulik on juba püstitatud, siis mõõdetakse need mürad üle. Kas teie soovite, et seda sätet täpsustatakse erinevate mürade mõõtmisega?
- **Vello Ainsar:** Me saame enne mõõta ära taustmüra. Kui taustmüra juba praegu ületab norme, mis on antud piirkonnas väga tõenäoline, siis ei saa sinna üldse müra juurde anda.
- **Alan Senkel:** Kui tuulik on püsti, siis meie oleme nõus müra mõõtma. Oleme ka rääkinud vastava instantsiga, kuidas seda teha. Müra ei saa mõõta enne, kui tuulik on püsti. Üldist müra saab, mis siin praegu on, aga tuule suund ja tuulepuhumise kiirus muutuvad pidevalt, samuti liiklus maanteel on väga erinev. Kullenga alajaam on 2,3 MW, mis on Eesti mõistes väga väike alajaam. Meie saame müra hakata mõõtma siis, kui tuulik on püsti ja ta on tööle seadistatud. Ei saa välistada, et seadistamise päevadel, kui viiakse läbi teste, on seal rohkem müra. Vastavate ettevõtetega on räägitud, nemad on nõus müra mõõtmist tegema. Täpset metoodikat praegu ei tea, aga nad suudavad anda oma hinnangu väga täpselt, kusjuures hinnangus on ära näidatud müra tekitajad. Mis puudutab mööda paekivi laamat levivat vibratsiooni, siis ühe tuuliku puhul on see tõenäoliselt olematu. Tänapäeva vundamentide sees on vibreerimist minimaliseerivad või vältivad padjad. Vibratsioon lõhub tuulikut ennast. Tuulikule endale ei sobi vibratsioon. See, et vibratsioon leviks mööda laame on ühe tuuliku puhul välistatud.
- **Kuido Kartau:** Rääkides, nüüd veel sellest määrukses, siin räägitakse müra hinnangust, mida tuleb planeeringule teha. Müra hinnang ongi tehtud. Kui te vaatate selle paragrahvi punkte, mida müra hinnang peab sisaldama, siis käesolev planeering kõiki neid sisaldabki. Müra joonisel on geograafilised punktid, kõrgused kõik antud. Selles mõttes on see müra hinnang juba tehtud. Kui me hindame mingis punktis tekkivat müra summaarset taset, siis need müraallikad kumuleeruvad. Müra detsibellid on logaritmilises skaalas esitatud arv näitajad, mis tähendab seda, et iga järgnev ühik on oma jõu poolest 10 korda suurem kui eelmine ühik. Ehk selleks, et minna 40 dB pealt 41 dB peale, on vaja väga palju jõudu, et seda müra tekitada ja kui te liidate 40+40, siis ei ole see 80 vaid 41 võib-olla.

- **Indrek Kesküla:** Kas me rahuldume praeguse seletuskirjaga, et viia läbi müra mõõtmised või keegi kohalolijatest tahab seda seletuskirja täpsustada.
- **Kuido Kartau:** Täna me ei tea täpselt, millal tuulik püsti saab ja millised normid siis kehtivad. Teen ettepaneku viia läbi müra mõõtmised vastavalt sellel hetkel kehtivatele normidele ja müra mõõtmise meetoditele. 2002.a.a määrus ütleb, et müra tase ja mõõtmise meetodid võib-olla aastal 2013 tulevad uued meetodid.
- **Indrek Kesküla:** Täpsustus oli viia sisse viide kehtivale seadusandlusele.
- **Hille Ainsar:** Palun veel üks täpsustus: müra mõõtmised vastavalt kehtivale seadusandlusele ja normidele ning sõltumatu eksperdi poolt.
- **Indrek Kesküla:** „Enne tuulikule kasutusloa väljastamist tuleb läbi viia müra mõõtmised vastavalt kehtivale seadusandlusele ja normidele ning sõltumatu eksperdi poolt“ saab olema see lause.
- **Hille Ainsar:** Seal võiks olla tärn juures ja joone all täpsustav selgitus, et mis täpsemalt ikkagi.
- **Mati Jõgi:** Sellega viitab kehtivatele normidele. Me ei saa praegu ette näha täpselt, mis tulevik toob, seetõttu seda täpsustavat selgitust ei ole võimalik lisada.
- **Hille Ainsar:** Kehtestatud on normatiivid nii infraheli kui vibratsiooni kohta.
- **Kuido Kartau:** See on mõõtmise meetodid mitte normtasemed.
- **Mati Jõgi:** Kas Väike-Maarja Vallavalitsus on selle planeeringu raames teinud koostööd ka Tamsalu vallavalitsusega? Kuna tänased vastuväitjad on administratiivselt Tamsalu vallas. Kas Tamsalu Vallavalitsus on esitanud mingisuguseid arvamusi, seisukohti antud planeeringu suhtes?
- **Indrek Kesküla:** Ametlikku kirja ei ole läinud, olen rääkinud Tamsalu vallavanemaga telefoni teel ja ka Tamsalu abivallavanemaga. Küsisin, millised olid vastuolud Kullengal, millised peamised probleemid ja mis jäi takistuseks, et detailplaneeringut vastu ei võetud. Toodi need põhjendused välja.
- **Mati Jõgi:** Küsimus vastuväidete esitajatele: Kas kõigile teie küsimustele, mida te olete avaliku väljapaneku raames esitanud, on vastatud? Kas mõni küsimus ei ole jäänud tähelepanuta? Omavalitsus ei pea vastama teie küsimustele teile rahuldavalt.
- **Eino Kasemaa:** Mina küsiks jahimeeste poolt: mulle öeldi, et see ei sega loomade liikumist ega jahipidamist. Seal on praegu kakulised. Isegi suur kakk kadus ära sealt, kui metsa maha võeti. Nahkhiired on sealsamas varemetses, keldris. Kui pannakse tuulik üles, siis need kaovad ju ära. Ja loomad liiguvad sealt üle. Möödunud reedel läksid sealt kolm põtra jälle üle. Nad liiguvad seal pidevalt, ega seal pole karja, aga seal on võimalik lasta loomi, vaat kui palju liike.
- **Alan Senkel:** Te ütlesite, et kui sinna tuulik panna, siis see takistab teil tapmast neid loomi?
- **Eino Kasemaa:** Jah.
- **Alan Senkel:** See on väga hea, kui tuulik peletab loomi ära, et te ei saaks tappa loomi. Kas hr Ainsar ja pr Ainsar, te olete saanud kõikidele küsimustele vastused.
- **Vello Ainsar:** Jah, peaaegu.
- **Mati Jõgi:** Kas on olemas mingisuguseid uuringuid, ekspertiise, mis annavad hinnangu tuulikute mõjule loomastikule ja linnustikule?
- **Alan Senkel:** Meie oleme rääkinud linnuekspertidega. Tsiteerin: „Üks tähtsamaid teemasid, mida mereinstituut käsitles puudutas elusolendite kokkupõrkeid meretuulikutega. Uuring, mida toetasid ka mitmed varasemad uurimistööd, leidis, et paljud linnuliigid lendavad madalalt üle vee vältimaks kokkupõrkeid tuuliku labadega. Osad linnuliigid, näiteks hahad, muudavad lennutrajektoori kokkupõrke vältimiseks. Jälgiti mereelustikku, uuring leidis, et oluline mõju käitumisele puudub, ühtlasi märgiti ära ka Hollandi uuring, mis leidis delfiiniliste rühmitusi rohkem tuulepargi sees kui väljas. Eestis Saaremaa tuulepargis veised juba kaheksandat suve magavad tuulikute all.“
- **Mati Jõgi:** Millele tugineb Tõrma jahiseltsi kartus, et tuulik võib mõjutada loomade käitumist? Mis juhtub siis, kui põdrad lähevad 50 m kaugemalt sellest mööda?

- **Eino Kasemaa:** Siis nad lähevad metsast mööda. Aga kui kaua võib jahimees selle vibratsiooni sees seista, kui ta seal jahib?
- **Alan Senkel:** Kui kõik jahimehed selle tuuliku pärast peaksid sealt eemale minema, siis on selle üle ainult hea meel.
- **Eino Kasemaa:** Seal me toidame ka loomi.
- **Alan Senkel:** Küsimus oli, et millele te tuginete?
- **Eino Kasemaa:** Palun läheme vaatame, söödakohad on olemas.
- **Mati Jõgi:** Minu küsimus on see, et kas teil on ka mingit kogemust või mida te arvate, et see tuulik võib mõjutada? Meie, inimestena, metsa lõigates, jahti pidades mõjutame ka loomade tegevust.
- **Eino Kasemaa:** Nüüd on asi nii, et nagu siin kirjandus ütleb, et ta on elusolenditele kahjulik ja ta peab olema vähemalt kaks kilomeetrit eemal, kui inimene ei saa aru, siis loom saab aru sellest. Kevadel on põllud linde täis, kiivitajad ja kurvitsad lendavad seal. Mina olen 50 aastat neid näinud seal.
- **Indrek Kesküla:** Millele Tõrma jahiselts tugineb, kui väidab, et loomadele on see eluohtlik?
- **Mati Jõgi:** Ma saan aru, et tuginetakse teatud arvamusele, et kui ta mõjutab inimesi, siis ta mõjutab ka loomi. Uuringuid selle kohta täna ei ole.
- **Eino Kasemaa:** Täpselt. Kui tuulik tuleb, siis meie jahiala kaob sealt ära. Meie rendime seda maad, maksame selle maa eest.
- **Alan Senkel:** Millise maa eest?
- **Eino Kasemaa:** Sellesama maa eest.
- **Alan Senkel:** Me oleme rääkinud kõikide piirinaabritega, kellelt me võtsime allkirjad. Nemad ei ole teile ühtegi allkirja andnud. Kui lähedal teie rendimaad sellele tuulikule reaalselt on?
- **Vello Ainsar:** Mina näiteks olen andnud loa.
- **Eva Klaas:** Kas seal on tehtud loomade loendusi?
- **Eino Kasemaa:** Põhikarja me ei lase seal suurt olla. Kitsi oli vanasti seal kakskümmend. Põdrad tulid sisse möödunud reedel kolm tükki.
- **Indrek Kesküla:** Praegu käib jutt tuuliku kõrval olevast metsast?
- **Eino Kasemaa:** Jah.
- **Eva Klaas:** Kuidas on kindlaks tehtud, et karu seal talveund magab?
- **Eino Kasemaa:** Karu näed siis, kui ta sealt on tõusnud.
- **Eva Klaas:** Kas on kindlaks tehtud, et seal kõrval kuskil on karukoobas?
- **Vello Ainsar:** Jah, mina olen isiklikult ühe oma krundi pealt mitu aastat tagasi leidnud murtud kätse juurest karu magamisaseme. Praegu ma ei tea.
- **Indrek Kesküla:** Kas on veel vastamata küsimusi?
- **Vello Ainsar:** Vastused on üldiselt peaaegu olemas. Räägiksin üle tuleohu teema. Kõigepealt on ohus gaasitrass ja alajaam, kui läheb tuli lahti. Teiseks on viljapõllud. Kolmandaks – metsad on ligidal. Mul on kaasas konkureeriva firma Adepte poolt koostatud soovitused, mis aitaksid ära hoida niisuguseid õnnetusi. Tsiteerin:“ Toome siinkohal välja tehnoloogilised aspektid, mis võiks tuuleparkide puhul pidada parima võimaliku tehnika seisukohalt asjakohaseks“. Kuna nemad teevad suur tuuleparki, siis kiidavad suuri turbiine ja generaatoreid, et need on kõige ökonoomsemad, annavad pinnase kohta kõige rohkem toodangut, mõju samal ajal on peaaegu sama, kui väikestel, üksikutel. „Suure kasuteguri viimase põlvkonna tuuleturbiinid, mis annavad sama pindalaga maatükki kasutades rohkem energiat. Kõrge nominaalse võimsusega ja lülitusid tööle ning saavutaksid maksimaalse võimsuse antud asukohale maksimaalse tuulekiirusega, reguleeritava müratasemega, mis võimaldab vajadusel tuulikute öiseks ajaks lülitada madalamale mürarežiimile. On kaasaegsed tuulikud olemas, mis automaatselt 4 dB öiseks ajaks vähendavad müra, varustatud päikeseanduritega, mis võimaldavad vajadusel häiriva varjutuse perioodiks tuulikute töö automaatselt katkestada. Jõuan kohe ka tuleohutuseni: „Ühest materjalist üheilmelise torniga, millesse oleks visuaalse reostuse vältimiseks integreeritud tuuleturbiini tööks vajalikud liseseadmed. Ja siin ühes teises kohas, kus kõige ohtlikumad asjad loetakse välja: kahest

materjalist torn, mis on nagu Viru-Nigulas: alt betoon jätkatud sellega, see on kõigepealt murdumise ja ka tuleohutuse seisukohalt. Siin on öeldud, et kui see torn süttib, puruneb ja murdub, siis tema osad ei kuku mitte 50 m kaugusele vaid paiskuvad 100-de meetrite kaugusele. On olemas link, kus saab vaadata ühe tuuleturbiini põlengut, kaheosaline mast murdub, seal hakkab see tuulik kiiresti, ilmselt tormiga ta jääb välja lülitamata, seal midagi juhtub, ei keera tuulest välja ja võtab pöördeid niikaua kui tiivik hakkab juppe kaotama, siis hakkab gondlist tossu tõusma ja siis läheb põlema see gondel, siis lõpuks murdub see torn maha ja tõesti on näha paiskuvad, põlevad tükid koos õliga, mida ei ole 60 ega 40 liitrit, aga käigukastiga on sellesama andmetel 2,5 MW käigukastiga tuulikul on ca 400 l.

- **Mati Jõgi:** Milline on siis ettepanek selle planeeringu jaoks, et tuleohutust vähendada? Kui nihutada seda asukohta 1,9 km-le, 2 km-le, 2,5 km-le, tuleoht jääb kogu aeg üles. Ma küsin veelkord, milline on see ettepanek planeeringulahenduse jaoks? Lõpuks jõuame selleni, et seda tuulikut ei saa panna sinna sellepärast, et ta on tuleohtlik.
- **Indrek Kesküla:** Arendaja kommenteerib tuleohtu.
- **Alan Senkel:** Te nimetasite Adeptet konkurendiks, meile, kui arendajale, on ta partner tuuleenergia ühenduses. Adepte on andnud selle asukoha määramisel oma hinnangu, hr Raigo Sõlg Adeptest on soovitanud seda asukohta. Vestase V80 tuulikul on olemas selline tarkvara, et öisel ajal keerab ennast tuulest rohkem välja.
- **Hille Ainsar:** Riske hinnatakse ju selle järgi: juhtumise tõenäosus x tekkiva kahju suurus. Ja kui see kahju tekib, siis on see enneolematult suur.
- **Alan Senkel:** Kahjude minimaliseerimiseks on kindlustus olemas. Sellele tuulikule tuleb täiskindlustus, kõik kahjud, viljakahjud vms korvatakse.
- **Indrek Kesküla:** See vähendab seda riski.
- **Alan Senkel:** Arendaja huvides on see, tuulik oleks terve ja püsiks püsti. Arendaja enda huvi on kõige suurem siinjuures, et tema tehtud investering püsiks püsti.
- **Indrek Kesküla:** Tõenäosust tuleb võtta realselt. Kas on veel teemasid mida täna veel ei ole käsitletud?
- **Hille Ainsar:** Nagu ma juba alguses ütlesin, kui täiendavat infot planeeringu kohta ei ole, kui kompromisse ei ole, siis meil ei ole enam midagi lisada ega küsida.
- **Indrek Kesküla:** Väike-Maarja vallavalitsuse seisukohalt rääkides, ootame me maavalitsuse seisukoha ära. Täna tuli välja, et järelevalve teostaja on leidnud nüansse, mida me peaks kehtestamise otsusesse sisse viima. Samas tänaseks teiseks avalikuks koosolekuks on vastuväitjad saanud tutvuda neile vallavalitsuse poolt saadetud kirjalike vastustega. Detailplaneeringu kehtestamise otsuse eelnõu on järgmise vallavolikogu istungi päevakorras. Sellega lõpetame tänase avaliku arutelu.

Helisalvestise alusel koostas Diana Seepter.